

Näringsdepartementet

103 33 STOCKHOLM

Stockholm 2017-03-31

Åtterrapportering till Näringsdepartementet avseende strategiska kompetensmedel 2016

RISE Research Institutes of Sweden AB (RISE AB) har av regeringen för 2016 tilldelats 621 miljoner kronor i strategiska kompetensmedel (SK-medel) för att stärka den svenska institutssektorn. I enlighet med budgetpropositionen kan medlen användas för kompetensuppbyggnad hos instituten i RISE-gruppen, för strukturåtgärder för att skapa en sammanhållen institutssektor samt för driften av RISE AB.

Av medlen har:

- 525 miljoner kronor fördelats direkt till instituten,
- 56,6 miljoner kronor använts som strukturmedel
- 40 miljoner kronor använts för driften av RISE AB.

Nedan följer RISE AB:s redogörelse för medlens användning liksom resultat och effekter under 2016 som efterfrågas enligt ägaranvisningar antagna vid RISE bolagsstämma 24 november 2015. I redovisningen för 2016 har indelningen som tidigare med fyra institutsgrupper, SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut, Swedish ICT, Innventia och Swerea använts.

2016 – mot en samlad institutssektor

År 2016 har en konsolidering av de svenska industriforskningsinstituterna ägt rum genom att tre av institutsgrupperna, SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut, Innventia och Swedish ICT gick samman i den nya RISE-koncernen. Den nya koncernen har drygt 2000 anställda vilket gör den ungefär lika stor som VTT i Finland och SINTEF i Norge. Tillsammans med Swerea är vi ca 2550. För Swerea fortsätter RISE sitt samägande med näringslivet. I RISE-koncernen har verksamheten delats in i sex divisioner; Bioekonomi, ICT, Samhällsbyggnad, Biovetenskap och material, Säkerhet och transport och Certifiering.

RISE-instituterna har fortsatt att växa under 2016, som helhet i något lägre takt än föregående år. Den totala omsättningen i verksamheten har ökat, från 3121 miljoner 2015 till 3228 miljoner 2016, en ökning med 107 miljoner. Av detta hänför sig 41 miljoner i ökad tilldelning av SK-medel ut till instituten. Swedish ICT uppvisar den största omsättningsökningen, ca 11 %, vilket sannolikt är att hänföra till det stora fokus som varit på digitalisering under 2016. SP har också växt med knappt 5 % medan Innventia uppvisar status quo. Swerea har tappat ca 4 % i omsättning. Av intäkterna utgjordes 53 % eller 1699 miljoner kronor av näringslivsintäkter, en ökning med 28 miljoner kronor. Av dessa kommer nära 1/3 från små och medelstora företag, SMF, och ungefär lika mycket från internationella kunder. RISE licensintäkter har också ökat under 2016.

Även intäkterna från offentliga finansörer tagna i konkurrens fortsätter att öka om än i mer blygsam takt. RISE-instituterna är dock mycket aktiva i såväl UDI-programmet (Utmaningsdriven Innovation) som Strategiska innovationsprogram, SIP, där RISE deltar i 16 av 17 och leder fyra SIP:ar.

RISE-institutens deltagande i EUs forskningsprogram H 2020 är fortfarande starkt. Samlat är RISE-instituterna femte största mottagare av EU-medel i Sverige. Inom de områden där huvudfokus för RISE verksamhet ligger, inom pelarna Industriellt ledarskap och Samhällsutmaningar, är vi den största mottagaren.

Utnyttjandet av de ca 100 Test- och demonstrationsanläggningar som finns inom RISE fortsätter att öka. Under 2016 har anläggningarna utnyttjats av över 100 nya SMF och ca 200 forskare från lärosätena har gjort projekt vid våra anläggningar.

Så har RISE fördelat strategiska kompetensmedel

Även för 2016 har medlen inom RISE-gruppen fördelats mellan de fyra institutsgrupper; SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut, Swerea, Swedish ICT och Innventia; enligt samma principer som tidigare år och med en tilldelning oavsett ägarandel.

Det fördelningssystem för de strategiska kompetensmedlen (SK-medel) som tillämpats är det beslutades av RISE AB:s styrelse 2009. Det har legat till grund för de 525 miljoner kronor som fördelats direkt till instituten. Fördelningen baseras på institutens intäkter tagna i konkurrens och bygger på s.k. normerad omsättning enligt definition fastlagd av RISE AB med 2014 som fördelningsbas för 2016 års SK-medel. För att förekomma att SK-medelstildelningen sjunker till följd av en ojämn tillväxt mellan instituten, har ett ”golv” etablerats vilket innebär att institutens SK-medelstildelning minst blir densamma som året innan. Implementeringen av användningen av SK-medlen utgår ifrån forskningsinstitutens egna strategier med den överordnade inriktningen att bidra till näringslivets ökade konkurrenskraft, förnyelse och hållbar tillväxt.

Syftet med att fördela SK-medel enligt principen för normerad omsättning är att premiera industriforskningsinstitutens näringslivsrelaterade verksamhet i enlighet med RISE AB:s uppdrag. I beslutsbrev till instituten anges att 80 % av SK-medlen för varje institut ska användas för att genomföra institutets strategi som den beslutats av institutets styrelse. 20 % av medlen ska användas av instituten med särskild inriktning avseende samverkan med lärosäten, med andra institut och små och medelstora företag (SMF) samt för medfinansiering för EU-projekt.

I tabellen nedan redovisas fördelningen av SK-medlen till instituten för 2016.

Institut	SK-tilldelning 2016 (kkr)
Innventia	61 430
SP	256 639
Swerea	128 783
Swedish ICT	78 149

Strategiska kompetensmedel, vilka beslutas av RISE styrelse, används också av RISE AB för utveckling av institutsstrukturen, så kallade strukturmedel. Under året har av dessa medel ca 30 MSEK använts bl.a. för att främja proaktivt och strukturellt samarbete mellan institut inom strategiskt viktiga områden, t ex SMF, Grants Office liksom av Teknikrådet för att genomföra strategiska samverkansprojekt. I dessa projekt har även Swerea ingått.

RISE har under året, också med finansiering av strukturmedel, genomfört implementeringen av det strategiprojekt för en omstrukturering av RISE som genomförts under 2014-15. Projektet som går under namnet AHEAD har endast innefattat de institut som ingår i RISE, dvs SP, Swedish ICT och Innventia vars ägande RISE under året tagit över till 100 %.

Arbetet med effektmätning inom RISE

Regeringen gav 2013 Tillväxtanalys (TA) i uppdrag att stödja RISE AB i arbetet med att utveckla ett effektmätssystem för att mäta effekter av institutens arbete baserat på finansieringen av SK-medel. Utifrån det förslag som lämnades till regeringen 2013 har RISE under 2014-15 arbetat med implementeringen av förslaget. Nedan redovisas de första resultaten av en fullständig operationalisering av TA:s förslag.

Publiceringar för att sprida forskningsresultat

Öppen publicering av forskningsresultat som möjliggör för andra att utnyttja dem är en indirekt effekt av institutens arbete bl.a. med SK-medel. För att få en bättre spridning av våra resultat har RISE-instituten under 2016 överfört sina publicerade artiklar till DiVA (Digitala Vetenskapliga Arkivet). DiVA är en publicerings- och arkiveringsplattform för forskningspublikationer och studentuppsatser som används av 40 offentligt finansierade lärosäten och myndigheter i Sverige och övriga Norden.

Instituten publicerar sig löpande som ett medel för att sprida information och kunskap om sin FoU liksom för att göra sig kända som forskningsaktörer. Under 2016 har instituten publicerat 506 vetenskapligt granskade artiklar. Det är i nivå med föregående år. Försättningsvis publiceras alla vetenskapliga artiklar i DiVA. Nedanstående sammanställning av institutens publiceringar är tagen ur biblioteksdata-basen Scopus. Som framgår publicerar instituten mest med organisationer i Tyskland följt av Frankrike och Italien.

Documents by country/territory

Compare the document counts for up to 15 countries/territories.

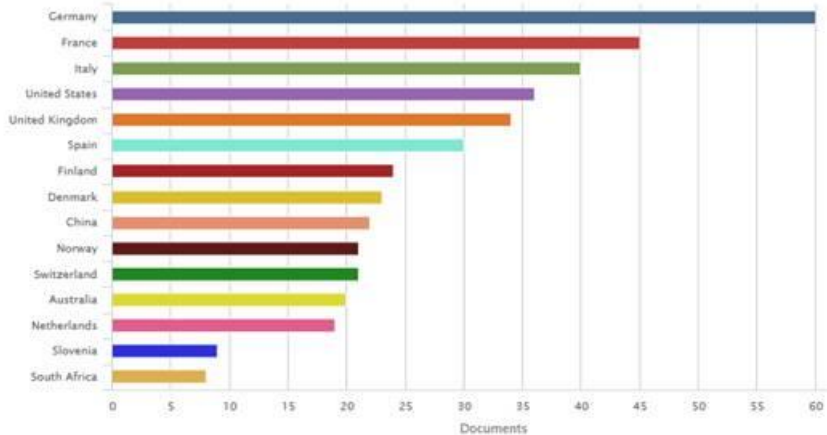

Fig 1. Sampublicering av RISE forskare med forskare i andra länder.

RISE stärker arbetet med IP

RISE-instituten har som policy att i största möjliga utsträckning överlåta patent som uppkommer i FoU-projekt med näringslivet till de inblandade företagen för att därmed ge dem möjlighet att stärka sin konkurrenskraft och ha full kontroll över sitt kunnande. Detta skiljer RISE från många andra forskningsinstitut (t ex Fraunhofer som har att ta patent som en del av sin affärsmodell) och upplevs som positivt av många av våra kunder.

RISE-instituten utnyttjar ibland möjligheten att ta patent för resultat i forskningsprojekt som företagen avstår. För att stärka arbetet med att utnyttja patent har RISE som en del i AHEAD-projektet under 2016 genomfört ett arbete för att etablera ett Technology Transfer Office (TTO). Detta arbete har följts av en intern RISE policy för att undvika att RISE agerande kommer i konflikt med de tidigare ägarna.

Det huvudsakliga syftet med TTO-funktionen är att RISE-instituten ska ha en strukturerad process för hanteringen av IP där instituten själva tar patent och undersöker möjligheter att exploatera dem. Ofta handlar det om kompetens som byggts upp med hjälp av SK-medel som kan skapa tillväxt. Detta resulterar ibland i avknoppningar från instituten. Resultatet av detta redovisas under avsnittet "Förnyelse i näringslivet".

RISE-instituten är delaktiga i 663 aktiva patent. Av dessa ägs ca hälften av instituten och hälften av eller tillsammans med andra parter, men där instituten bidragit på ett betydande sätt. Licensintäkterna för dessa patent är relativt blygsamma men fördubblades under 2016 och uppgick till ca 19 miljoner kronor. Under 2016 har instituten själva eller tillsammans med andra ansökt om 34 patent.

Cost-benefitanalyser visar på stora effekter

För att uppskatta det ekonomiska värdet av RISE aktiviteter, som bl.a. bygger kompetens utvecklad med stöd av SK-medel, har Tillväxtanalys (TA) föreslagit att RISE genomför s.k. kostnad-nytta-analyser (CBA) för avgränsade projekt. Analyserna bygger på en kontrafaktisk och additionell ansats. Det innebär att analyserna försöker isolera det värde som specifikt RISE tillför de industriella parterna och samhället i stort och som inte hade realiserats utan RISE. Detta kan göras genom att spåra viktiga beslut och vägval bakåt i tiden.

Ca 8 projekt har identifierats av effektgruppen med representanter för de fyra institutsgrupperna. Under 2016 genomfördes två fallstudieanalyser. Analyserna har utförts av Ramböll Management Consulting i samverkan med RISE effektgrupp och med stöd av TA.

a) Optimerad driftspraxis av varmapparater vid SSAB Oxelösund

Under en tremånadsperiod 2011-2012 genomförde Swerea Mefos ett simuleringsprojekt i syfte att hitta ett nytt och optimerat driftssätt för varmapparaterna vid masugn 4 vid SSAB Special Steels i Oxelösund. Vid tiden för projektet förekom driftstörningar i varmapparaterna som innebar att det inte längre var möjligt att uppnå tillräckligt höga temperaturer till stöd för masugnsprocessen. Projektet visade att ett ändrat driftssätt för varmapparaterna vid masugn 4 skulle medföra en högre varmluftstemperatur, och genom det spara energi och minska kostnader för koksförbrukning. Att SSAB Special Steels i Oxelösund kunde tillgå den kompetens som byggts upp med SK-medel inom Swerea Mefos bedöms ha tidigarelagt omställningen med sex månader. Projektet uppskattas medföra kostnadsbesparingar om 2,81 miljoner kronor, vilket innebär att intäkterna är 13,5 gånger så stora som kostnaderna. Utöver den ekonomiska effekten för deltagande industripart SSAB, uppskattas projektet dessutom bidra till en positiv miljöeffekt för samhället om ytterligare 5,5 miljoner kronor.

b) Brandbekämpningssystem i Norra länken och Förbifart Stockholm

Under 2010-12 genomförde Trafikverket ett utvecklingsprojekt i syfte att utforma ett anpassat och kostnadseffektivt brandbekämpningssystem för vägtunnlar som dämpar brandens tillväxt och hindrar att brand sprids mellan fordon.

I projektet testades ett nytt brandbekämpningssystem med sidokastande vattenmunstycken med stor räckvidd och vattenledningssystem med billigare och färre rörledningar än ett traditionellt sprinklersystem. Under utvecklingsarbetet kunde SP verifiera systemet genom testresultat och expertutlåtande. SP:s tester har också legat till grund för Transportstyrelsens godkännande av systemet. Det nya brandbekämpningssystemet togs i drift i november 2014 när Norra länken öppnades för trafik, och systemet kommer även att installeras i Förbifart Stockholm.

Resultatet av fallstudien visar att projektet har varit mycket lönsamt och genererat en samhällsekonomisk nytta på 440 miljoner kronor, vilket innebär att det samhällsekonomiska värdet av SP:s bidrag uppskattas vara 49 gånger större än utvecklingskostnaderna för projektet. Denna uppskattning är sannolikt mycket konservativ då beräkningar endast har genomförts för Norra Länken och Förbifart Stockholm. Resultaten av utvecklingsprojektet sprids nu till andra tunnlar i Sverige och utomlands. Framtaget brandbekämpningssystem har goda förutsättningar att bli nya svensk- och internationell standard för vägtunnlar.

SP Tunnel har sedan starten år 2009 mottagit strategiska kompetensmedel som bedöms ha varit avgörande för att realisera projektet.

Stärkt konkurrenskraft och förnyelse i näringslivet

Ett viktigt mål för forskningsinstituten är att bidra till näringslivets konkurrenskraft och förnyelse. Genom SK-medlen har RISE möjlighet att utveckla olika erbjudanden till företagen men också i ökad utsträckning offentlig sektor. En mätare på om de erbjudanden som RISE tar fram med SK-medlen är attraktiva för näringslivet är i vilken utsträckning de utnyttjas av företagen. I det nedanstående redovisas ett fortsatt högt utnyttjande av forskningsinstituten av näringslivet, något som vi tolkar som att våra erbjudanden är attraktiva och bidrar till konkurrenskraft i näringslivet.

Näringslivsintäkter fortsätter att öka

Näringslivet är forskningsinstitutens största kund. Institutet samarbetar med näringslivet dels i forsknings- och innovationsprojekt finansierade av offentliga aktörer, t.ex. Vinnova eller EU, dels genom uppdrag som instituten utför åt företagen. I dessa utnyttjas den kompetens som byggts upp hos forskningsinstituten, bl.a. med stöd från SK-medel. Uppdragsprojekten finansieras i sin helhet av näringslivet utan användande av SK-medel och levereras till marknaden på marknadsmässiga villkor.

- Under 2016 har många av uppdragen till Swedish ICT kommit från fordonsindustrin. Digitaliseringen ger möjligheter till nya lösningar och forskningsinstituten är ofta anlidade att pröva och utveckla olika idéer.
- För Innventia har skogsindustrins ökade användning av nanocellulosa drivet av hållbarhetsmål lett till större uppdrag. Produktion av nanocellulosa bygger på teknik utvecklad vid institutet.
- Hållbart byggande har för SP inneburit nya projekt med näringslivet, bl.a. att utveckla konstruktionen för att bygga höga hus (6 våningar) i trä, en utveckling där man är ledande.
- För Swerea är fordonsindustrin fortsatt en stor kund liksom stålindustrin.

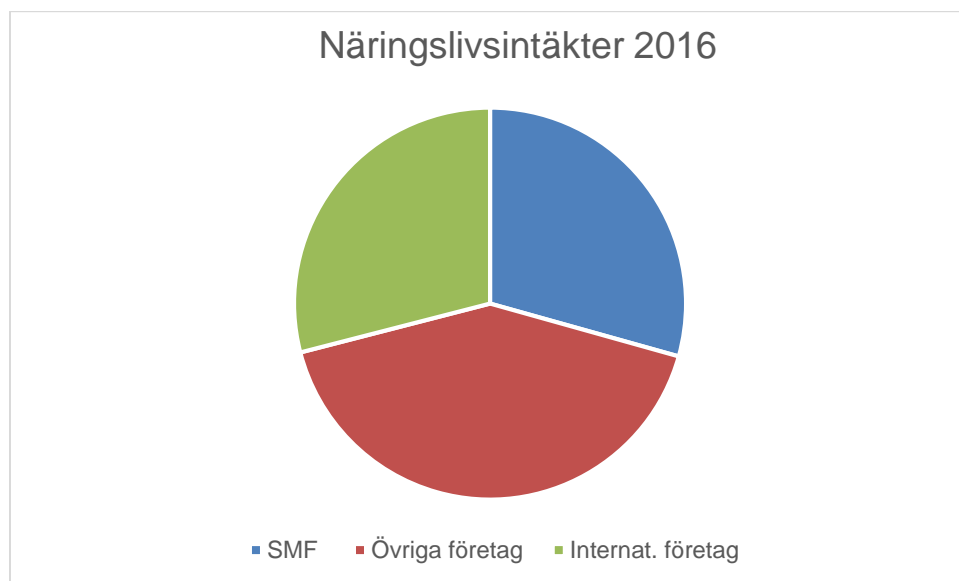

Fig 2 Näringslivsintäkter för RISE-instituten för 2016

Institutens näringslivsintäkter ökade under 2016 i förhållande till föregående år och de sammanlagda näringslivsintäkterna var 1 699 (1673) miljoner kronor.

Nära 1/3 av näringslivsintäkterna från SMF

SMF är en viktig kundkategori för instituten och en kundkategori där forskningsinstitutet av regeringen givits en särskild roll. Därför har inom RISE sedan 2011 funnits en särskild samverkan mellan instituten, SMF-gruppen, för att understödja SMF. Denna satsning har också givit resultat och under 2015 ökade nivån betydligt, en nivå som kunnat bibehållas under 2016. Intäkter som kommer från SMF utgör nu ca 30 % av näringslivsintäkterna, drygt 500 miljoner kronor och ökade under året med ca 10 MSEK. Flera av institutsgrupperna har samlade satsningar för att bistå SMF och under 2016 lades sammanlagt ca 15 miljoner kronor av SK-medel på aktiviteter till stöd för dem. Samverkan kring arbetet med SMF har också givit spridningseffekter mellan instituten och har exempelvis för Innventia, som traditionellt var mer inriktad mot större företag, lett till att intäkterna från SMF kunnat öka väsentligt.

SMF-gruppen har också under 2015 utvecklat en RISE-strategi för SMF. Förutom samverkan och lärande mellan institutsgrupperna har två element lyfts fram för att stärka RISE uppdrag gentemot SMF; ökad regional närvaro och internt stöd till initiala insatser för SMF. Under 2016 finansierades SMF-gruppens arbete med 5 miljoner kronor av strukturmedel. En del i denna finansiering innebar etablering av en SMF-nod i norra Norrland som delas mellan Skellefteå och Luleå. Den finansieras till 50 % regionala aktörer och etablerades i konkurrens med andra regioner som också önskade en RISE-närvaro.

I den andra satsningen har en miljon kronor av SK- medel använts för 100 checkar om 10 kkr som kunnat sökas av instituten för genomförande av korta uppdrag med SMF. Modellen bygger på Industriell Dynamik, en liknande satsning i Västra Götalandsregionen. Satsningen har varit mycket framgångsrik. Av ca 100 insatser som finansierats har 21 lett till uppdrag till instituten och till 22 ansökningar till olika forskningsfinansiärer med instituten som medsökande varav flera beviljats och några väntar på svar. RISE hoppas kunna fortsätta denna satsning även under 2017.

Stöd för SMF att delta i EU-arbetet är en del i deras internationaliseringsprocess. Ett 20-tal SMF deltar i EU-projekt tillsammans med RISE-institut. Från 2015 driver RISE-institutet ett projekt, EUSMESupport 2020, tillsammans med fyra andra aktörer. Projektet stöds av Vinnova och Tillväxtverket för att främja SMF:s deltagande i Horizon 2020 (H 2020) och småföretagsprogrammet Eurostars. Särskilt inom Eurostars har kontoret bidragit till att öka deltagande SMF. Även i övrigt stöder forskningsinstitutet SMF i deras internationalisering genom deltagande i EEN-nätverket (European Enterprise Network), som är ett viktigt nätverk för att bistå SMF i deras internationaliseringsprocess.

Vad består då RISE-institutet SMF med? Nedan ges några exempel på samarbetsprojekt där vi försökt identifiera vilken typ av stöd som givits:

- Företaget Aerogel AB har av SP fått stöd för att skala upp sin produktion.
- Företaget Aercrete AB har fått stöd av RISE-institutet CBI i ett EU-projekt för utveckling av en ny typ av betong, s k cellulär betong. Utvecklingen har lett till att materialet kommer att användas för att bygga hus i utvecklingsländer.
- Företaget Absolicon Solar Collector har fått prestanda för produktionsmetod av solfångare verifierad inför en leverans av produktionsanläggning till Kina.
- Inom det strategiska innovationsprogrammet har sju SMF som är producenter av mässingsprodukter fått stöd av Swerea i en process att

miljöanpassa produktionen av mässing genom att fasa ut bly ur processen.

- Acreo Swedish ICT har vid testbädden Printed Electronics Arena givit företaget Absorbest stöd för utveckling av smarta plåster genom att utnyttja tryckt elektronik för att skapa en ekonomiskt konkurrenskraftig produkt.
- Innventia har tillsammans med företaget Ifoodbag utvecklat en pappersbärkasse för frysförvaring som klarar kyl/frystemperatur i 24 timmar.
- Swerea och Acreo har deltagit i projektet ”Kick-start” som är en del i Tillväxtverkets satsning Digilyft där 140 SMF får ökad kunskap om digitalisering.

Förnyelse genom avknoppningar från instituten

En effekt av institutens verksamhet, särskilt på ICT-området, är de avknoppningar som genomförts genom åren. Sedan 1997 har 51 avknoppningar startas med ursprung i eller nära anknytning till den verksamhet som instituten bedriver men som inte bedömts vara förenligt med det uppdrag som forskningsinstitutet har. Av dessa är idag 33 bolag med sund verksamhet och uppskattas att 2015 omsätta ca 2 miljarder kronor och ha ca 1000 anställda.

Man ska vara medveten om att detta resultat inte enbart är att hänföra till forskningsinstitutens aktiviteter. Det är dock RISE bedömning att den kompetens som utvecklats, bl.a. baserad på SK-medel eller dess föregångare, har haft avgörande betydelse för den verksamhet som avknoppningarna bygger på. För oss är det därför relevant att även peka på dessa resultat som en del av den effekt som SK-medlen bidragit till.

RISE en stark aktör i innovationssystemet

RISE-institutet spelar flera olika viktiga roller i innovationssystemet. En viktig del i RISE-institutets verksamhet är deltagande i nationella program för att därigenom bidra till stärkandet av innovationssystemet. Där liksom i regionala satsningar är forskningsinstitutets roll ofta att hålla ihop projekt med deltagande från såväl akademi som näringsliv. Forskningsinstitutets Test- och demonstrationsanläggningar är en viktig del av innovationsinfrastrukturen som påskyndar innovationsprocessen. Även för mobiliteten mellan akademi och näringsliv har instituten en stor betydelse.

Ett brett deltagande i Strategiska innovationsprogram och UDI

RISE-institutet deltar i satsningarna inom de strategiska innovationsområdena. För RISE-institutet är Vinnova och Energimyndigheten nationellt de viktigaste finansierarna. Andra finansierare är Stiftelsen för Strategisk Forskning SSF, Formas och Vetenskapsrådet beroende på respektive instituts inriktning.

I de strategiska innovationsprogrammen leder RISE-institutet fyra program och deltar i 16 stycken. RISE deltar aktivt i programmen och omsatte under 2016 ca 90 miljoner kronor i projekt. RISE deltar också i programmet UDI som Vinnova driver. Under 2016 omsatte RISE-institutet ca 35 miljoner kronor i projekt inom UDI.

Sedan tidigare har forskningsinstitutet också deltagit i de strategiska forskningsområdena som drivs av lärosäten. RISE-institutet deltar i 12 av de strategiska forskningsområdena och omsätter där ca 16 miljoner kronor varav instituten själva får bidra med drygt 2 miljoner kronor.

Ökat engagemang i regionala satsningar

Forskningsinstitutet är engagerade som en aktiv partner i flera av de regionala satsningar som genomförs. Under 2016 omsatte de regionala satsningarna 135 miljoner kronor inom RISE. I dessa satsade RISE drygt 16 miljoner kronor i SK-medel. En stor del av satsningarna är inom Vinnovas program Vinnväxt men institutet deltar också i strukturfondsprojekt. För institutet blir de regionala satsningarna allt viktigare samtidigt som deras medverkan efterfrågas i ökad utsträckning. Dock ger finansieringen i dessa projekt, särskilt vad gäller strukturfonder, inte full kostnadstäckning. Tillväxtverket har delvis hörsammat RISE-institutets kritik vad gäller strukturfonder och justerat ersättningen men fortfarande är kostnadstäckningen för dålig.

Exempel på projekt:

- Vinnväxtprojektet Smart Housing Småland där SP deltar. Under 2016 deltog 172 företag i satsningen och mer än 90 forskare var engagerade i sammanlagt 34 projekt.
- Innventia är tillsammans med Kristinehamns kommun involverad i den regionala satsningen Lignocity kring Lignoboostanläggningen i Bäckhammar.
- I Östergötland och Västra Götalandsregionen ges Swerea SICOMP regionalt stöd för satsningen Compraser inom fibermaterial.

Spetskompetens i samverkan med lärosäten och institut

RISE-institutet har en omfattande samverkan med lärosäten. Härigenom kan lärosätenas höga akademiska kompetens kompletteras med institutets verksamhet inom tillämpad forskning och innovation. Samarbete kring testbäddar och annan utrustning förekommer också. De enskilda RISE-institutet har också flera samarbetsavtal med lärosätena. Under 2016 inleddes ett arbete med att teckna samarbetsavtal på RISE-nivå. Hittills har sådana avtal tecknats med Lunds och Uppsala universitet.

Vid institutet finns 120 adjungerade professorer och docenter. De bidrar till att koppla RISE-institutet närmare lärosätena. Samtidigt tillför de värde till lärosätenas utbildning genom att de, när de deltar i lärosätenas undervisning, för in industriella och innovationsaspekter på utbildningen och forskningen.

Det är också vanligt att anställda vid institutet bedriver forskarutbildning där de är knutna till ett lärosäte. Under 2016 fanns vid institutet 176 anställda som bedriver forskarstudier. Av dessa har 21 disputerat under året.

Institutet erbjuder också många intressanta examensarbeten. Under 2016 har 182 studenter gjort sina examensarbeten vid institutet.

Utöver deltagande i forsknings- och innovationsprogram sker mycket samverkan mellan forskningsinstitutet och lärosätena. Samarbetena består ofta av gemensamma centrumbildningar, deltagande i Center of Excellence, Institute Excellence center.

Flera goda exempel på samverkan mellan lärosäten finns:

- I Norrköping sker en nära samverkan mellan Linköpings universitet och Acreo Swedish ICT inom Printed Electronics Arena. Genom avtal har en arbetsfördelning utvecklats där lärosätet arbetar med grundforskning och publicering medan Acreo hanterar kommersialisering och IP.

- Vid AstaZero, testbanan för aktiv trafiksäkerhet, samäger SP anläggningen med Chalmers. Chalmers bedriver här forskning medan SP hanterar testning och utvecklingsprojekt med företag.
- ProNano, en satsning som RISE gör tillsammans med Lunds universitet för att stärka det regionala innovationssystemet kring den världsledande nanoforskning som bedrivs där.

Instituten bidrar till mobilitet med akademi och näringsliv

Antalet anställda vid instituten har ökat och uppgick vid årsskiftet 2016/17 till ca 2550, en ökning med knappt 100 anställda. Fördelningen mellan kvinnor och män är 35 % respektive 65 %. Av de anställda är ca 1/3 forskarutbildade (doktor, lic.).

På forskarnivå har forskningsinstitutens verksamhet av betydelse för den mobilitet som finns mellan universitetet och högskolor och företag. I tabellen har vi valt att redovisa tillflödet till RISE från lärosäten resp. näringslivet på första raden med 2015 års siffror inom parentes och utflödet från RISE i den nedre.

	UoH	Näringsliv
Till RISE från	81 (125)	69 (85)
Från RISE till	22 (30)	55 (59)

Ökat utnyttjande av RISE test- och demonstrationsanläggningar

Vid RISE-instituten finns omkring 100 större test- och demoanläggningar (ToD). Arbetet med att implementera den med Vinnova gemensamt framtagna strategin för ökat tillgängliggörande av ToD har avslutats under 2016. Under 2016 erhöll RISE direkt 4 miljoner kronor i finansiering av Vinnova och bidrog själva med 2 MSEK. Viktiga resultat av projektet har varit:

- Under 2016 har anläggningen utnyttjats av 100 SMF och av 200 forskare från lärosäten. En ökad användning av anläggningarna var ett viktigt mål för projektet.
- Ett seminarium med temat testbäddarna har genomförts i Bryssel tillsammans med Teknikföretagen under rubriken How can Europe turn into a globally attractive "Test and demonstration area" som en del i internationalisering av testbäddar.
- En film har tagits fram som visar hur ToD-anläggningar kan erbjudas kunder.
- Ett utbildningspaket har tagits fram och tre utbildningstillfällen har genomförts med sammanlagt 113 deltagare.
- Strukturen för en central funktion inom RISE under arbetsnamnet ToD office har utvecklats. Funktionen syftar bl.a. till att vara en resurs inom RISE för utveckling och samarbeten kring testbäddar inom och utom RISE, att hålla ihop utbildningsverksamheten och vara ett stöd för RISE ledning för den fortsatta utvecklingen av ToD-verksamheten.

Internationellt konkurrenskraftiga forskningsinstitut

Ett av målen för RISE är att instituten ska vara internationellt konkurrenskraftiga. Den internationella verksamheten vid RISE bedrivs i huvudsak inom två spår. Det ena är att delta i internationella forskningsprogram, främst EU:s ramprogram Horizon 2020. Det andra är genom uppdrag för utländska företag som utförs såväl i Sverige som vid bolagens dotterbolag utomlands.

RISE är framgångsrika i H 2020 men kraven på egenfinansiering begränsar

Deltagande i EUs forskningsprogram är RISE-institutens största internationella verksamhet och betydelsefullt för att utveckla kompetens och konkurrenskraft. Inledningen till det nya forskningsprogrammet H2020 har varit mycket framgångsrikt för instituten. RISE-instituten befäster sin position som en av de största mottagarna av EU-medel i Sverige från Horizon 2020, sammantaget ligger vi på 5e plats. Inom de områden där fokus för vårt deltagande ligger, inom Industrial Leadership och Societal Challenges, är RISE sammantaget den största svenska mottagaren av medel från EU. I nedanstående tabell görs en jämförelse med de fem största svenska deltagarna i år och också varit mycket framgångsrika i EU:s forskningsprogram Horizon 2020. Tabellen bygger på information från Vinnova. Ett stort problem för deltagande i EU-forskningen är dock kraven på medfinansiering, som ökat med H2020, och som begränsar institutens deltagande.

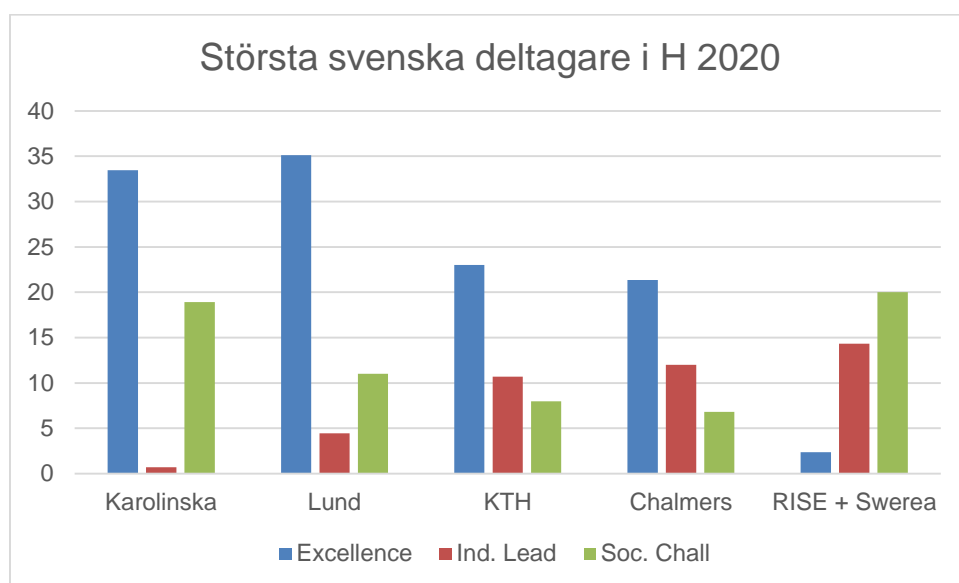

Fig 3 RISE deltagande hittills i H 2020 uppdelat på indelningen i H2020; Excellence, Industrial leadership, Societal Challenges

Totalt svarar EU-projekten hos forskningsinstituterna för 332 miljoner kronor i intäkter, lika mycket som föregående år. Av denna omsättning utgörs 259 miljoner kronor av EU-medel och 73 miljoner kronor egen finansiering från instituten i form av SK-medel. Det innebär en ökning av EU-medel med 23 miljoner kronor, 10 %, från föregående år. Ett stort bekymmer är dock de ökande kraven på medfinansiering som H2020 kräver till följd av de nya ersättningsreglerna, bl a dålig ersättning för koordinering. Detta begränsar RISE-institutens möjligheter att delta.

RISE deltar också i European Institute of Innovation and Technology, EIT. I fyra av de Knowledge and Innovation Communities (KIC:ar) som etablerats i Sverige; Digital, Raw Materials, Health och InnoEnergy; deltar RISE. Verksamheten omsätter drygt 20 MSEK årligen.

Institutens näringslivsintäkter från internationella kunder

RISE-instituterna har en relativt omfattande internationell verksamhet vid sidan av deltagandet i EUs H2020. Alla institutgrupperna utom Swedish ICT har dotterbolag utomlands; SP i Danmark och Norge, Swerea i Frankrike och Innventia i Norge. Intäkterna från den internationella verksamheten uppgick under 2016 till knappt 500

miljoner kronor, en ökning med 8 % från föregående år. Av detta utgjorde 169 miljoner kronor omsättning i institutens dotterbolag.

Arbetet för att förstärka varumärket RISE AB

Under 2016 har arbetet med varumärkets positionering och kännedom varit en nyckelaktivitet inom det omfattande integrationsprojektet AHEAD för det nya RISE. Under året genomfördes kännedomsmätningar av koncernens ingående varumärken som ska fungera som nollmätning inför mätningar efter etableringen av RISE som koncernvarumärke.

Under året har den legala processen med ansökningar om varumärkesskydd, namnregistreringar samt bolagsändringar för bolagen i den nya RISE-koncernen (tidigare SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut, Innventia och Swedish ICT med dotterbolag) pågått och sedan årsskiftet 2016/17 uppträder koncernen med gemensamt namn och ny visuell identitet. Intressebolag i koncernen anger tillhörigheten med Part of RISE-grafik.

En ny varumärkesplattform för koncernen har etablerats med en utarbetad grafisk profil för den visuella identiteten och en gemensam värdegrund för organisationen. Upphandlingar av nytt nationellt skyltprogram, profilerade artiklar, trycksaker m m har förberetts under hösten och implementerats internt.

Bolaget har initierat och/eller deltagit i ett flertal event och sammanhang där forskningsinstitutens verksamhet har presenterats under koncernnamnet RISE. Under Politikerveckan i Almedalen ordnade RISE välbesökta egna seminarier under tre heldagar.

Webbplatsen www.ri.se har varit den främsta informationskanalen under förändringsarbetet och har under hösten, tillsammans med de tidigare bolagens webbplatser, anpassats för att lansera den nya organisationen från årsskiftet.

2017 pågår förberedelser för upphandling av en ny gemensam webbplats som ska lanseras 2018. Ett digitalt dialogverktyg har utvecklats för att skapa en gemensam kommunikationskanal för koncernens samlade anställda, fram till dess ett gemensamt intranät är på plats.

I RISE AB:s gemensamma integrerade årsredovisning för 2016 lyfts koncernens FoU- och innovationsexempel fram, liksom bidragen till hållbar utveckling i de egna bolagen och för kundernas räkning.

Arbetet med ägarstyrningen av instituten

RISE AB:s ägande i de olika institutsgrupperna har förändrats under året. I såväl Swedish ICT som i Innventia har staten genom RISE tillsammans med SP tagit över näringslivets ägande så dessa nu ägs till 100 %. För Swerea kvarstår ett ägande av näringslivet på 57 % så att RISE ägande uppgår till 43 %. För att fortsatt ge näringslivet inflytande i de institut där staten tagit över ägandet har forskarstyrelser inrättats som har möjlighet att påverka institutens fördelning av SK-medel.

Under 2016 har dock RISE fortsatt tillämpa de kriterier för och fördelar SK-medel till instituten i RISE-gruppen enligt en modell som har gällt från och med 2009. Institutens styrelser beslutar om användandet av SK-medel.

Dessutom fördelar och beslutar RISE AB om strukturmedel till instituten med målsättningen att stärka institutens samverkan och utveckla gemensamma områden

med relevans för alla ingående instituten. T.ex. har projekt genomförts inom gemensamma satsningsområden inom material, digitalisering, energi och tjänster liksom Grants Office- och SMF-samverkan. En del av strukturmedlen hanteras även av ett institutsgemensamt råd (Teknikrådet) som driver teknikutvecklingsprojekt med relevans för flera institut och industrier/samhälle.

Gemensamma funktioner och tjänster från RISE som samordnas mellan institut

Inom RISE-gruppen finns flera nätverk etablerade för att samordna olika funktioner. Följande nätverk finns:

- **Teknikråd:** Etablerat under 2014. Består av teknik- och marknadsansvariga vid respektive institutsgrupp och leds av RISE. Har till uppgift att identifiera strategiska samarbeten mellan RISE-instituten.
- **Grants Office-grupp** etablerad 2014. Implementering av Grants Office-verksamhet och erfarenhetsutbyte kring ansökning till EU:s forskningsprogram.
- **SMF-grupp:** Samverkar kring ett gemensamt RISE-erbjudande till SMF.
- **Effektgrupp:** Ansvarar för underlag till återrapportering och utgör stöd till utvecklingen av RISE effektutvärderingssystem.
- **Biblioteksgrupp:** Ansvarar för att utveckla informationsförsörjning (tillgång till databaser) liksom implementeringen av patentdatabas. Tar fram publiceringsstatistik till återrapporteringen.
- **CSR-nätverk:** Stöd för rapporteringen av hållbarhetsarbetet enligt GRI (Global Reporting Initiative). Drivit ett strukturmedelsprojekt för att utveckla en enhetlig hållbarhetsredovisning för RISE-instituten.
- **CFO-nätverket** samverkar inom området ekonomi/finans bl.a. vad gäller taxor till offentliga finansiärer.
- **RISE informatörsnätverk** samverkar bl.a. kring varumärkesfrågor och gemensamma RISE-aktiviteter bl.a. Almedalen.
- Ett **assistentnätverk** där samtliga VD-assistenter utbyter erfarenheter.

Med vänlig hälsning

RISE Research Institutes of Sweden AB

Olof Sandberg
Chefstrateg